

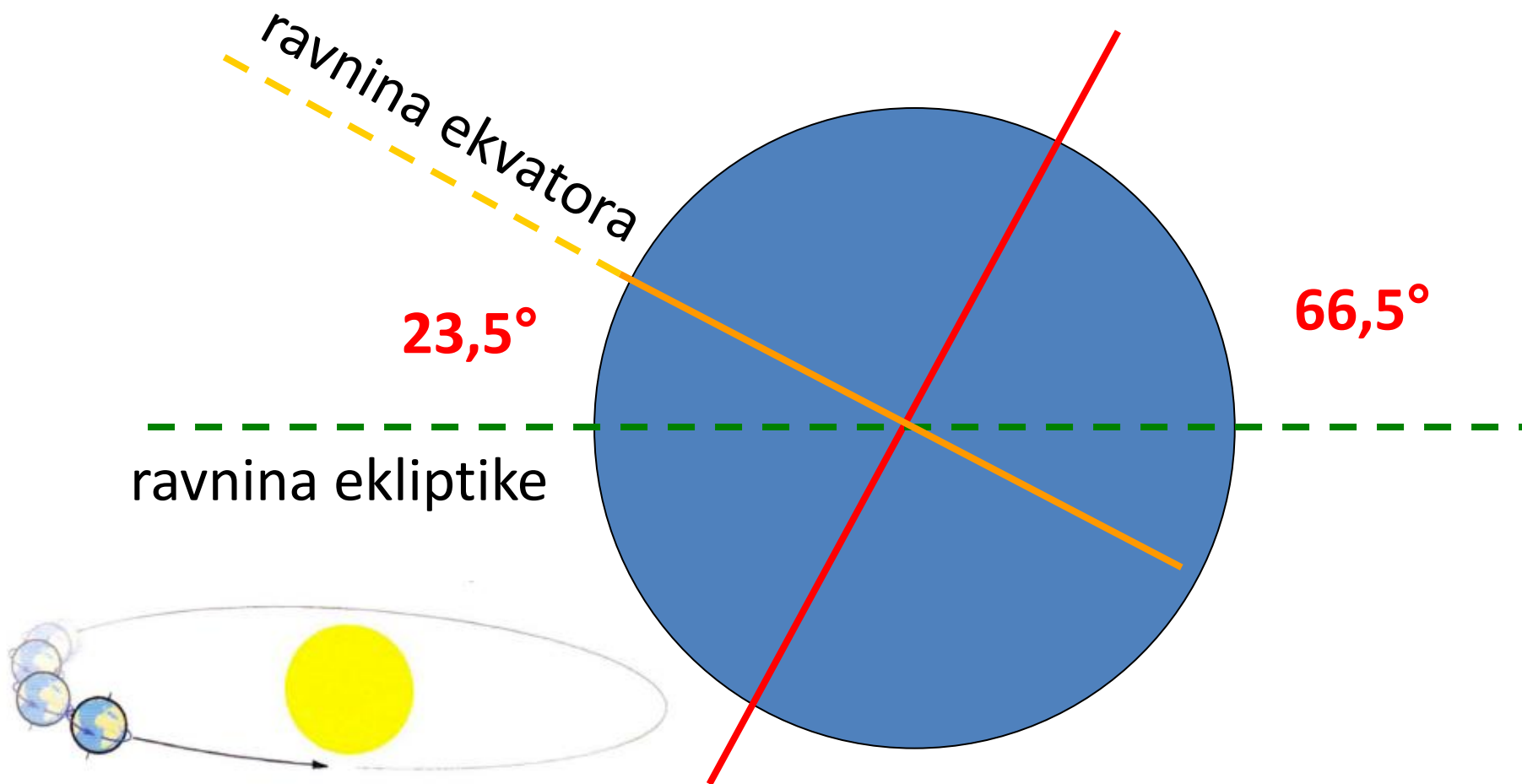
Gibanje Zemlje i njezin oblik

Gibanje Zemlje i njezin oblik – ključni pojmovi

- rotacija i revolucija
- tropska i zvjezdana godina
- sumračnica
- precesija i nutacija
- mjesno i pojasno vrijeme
- kalendar

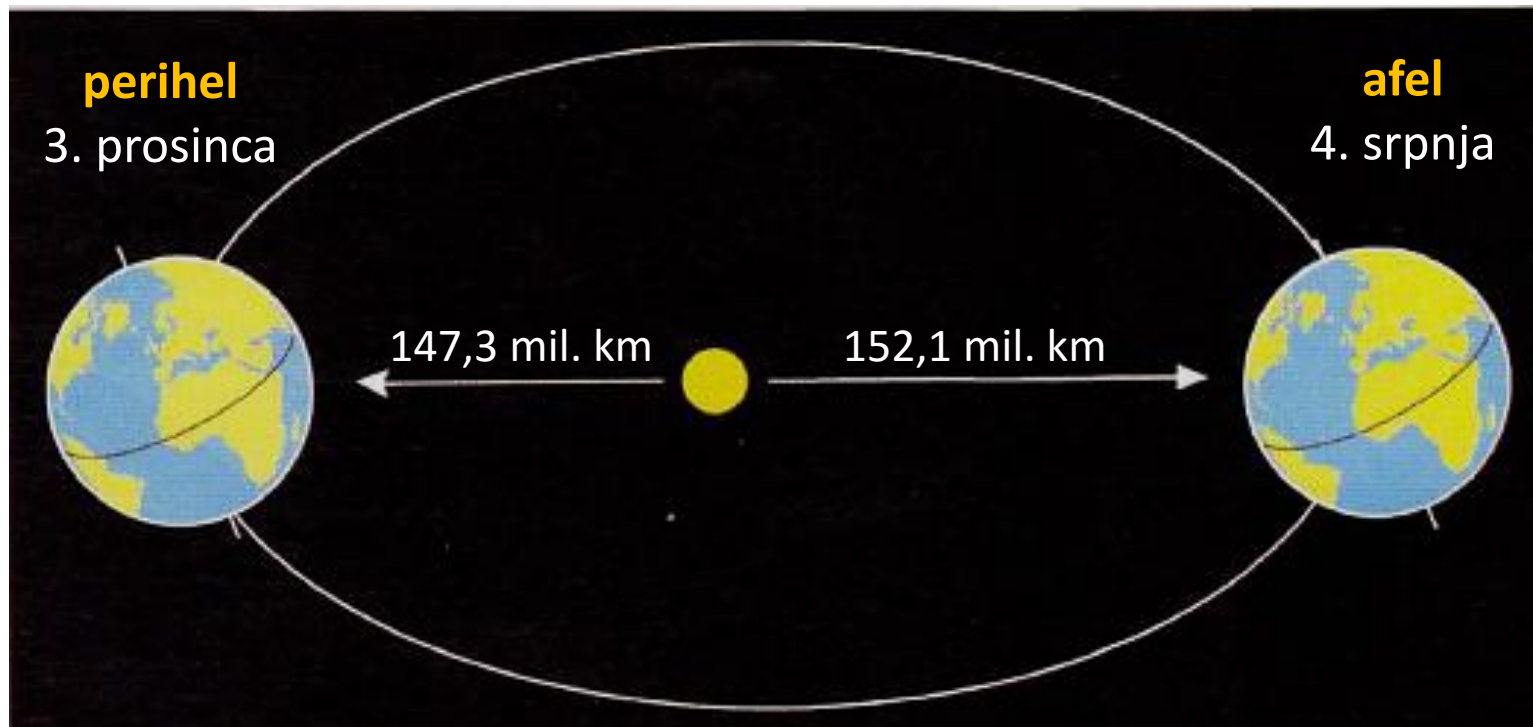
REVOLUCIJA ZEMLJE

- **REVOLUCIJA** – gibanje Zemlje oko Sunca (traje **365 d 5 h 48 min 46 s**) – **TROPSKA GODINA**
- putanja Zemlje oko Sunca ima oblik elipse i naziva se **EKLIPTIKA**
- **RAVNINA EKLIPTIKE** – ravnina kruženja Zemlje oko Sunca – nagnuta je za $66,5^\circ$

REVOLUCIJA ZEMLJE

- prosječna udaljenost Zemlje od Sunca je 149,6 mil. km – **astronomska jedinica**
- **perihel** – Zemlja **najbliža** Suncu (147,5 mil. km) – 3. prosinca
- **afel** – Zemlja **najudaljenija** od Sunca (152,5 mil. km) – 4. srpnja

POSljedICE REVOLUCIJE ZEMLJE

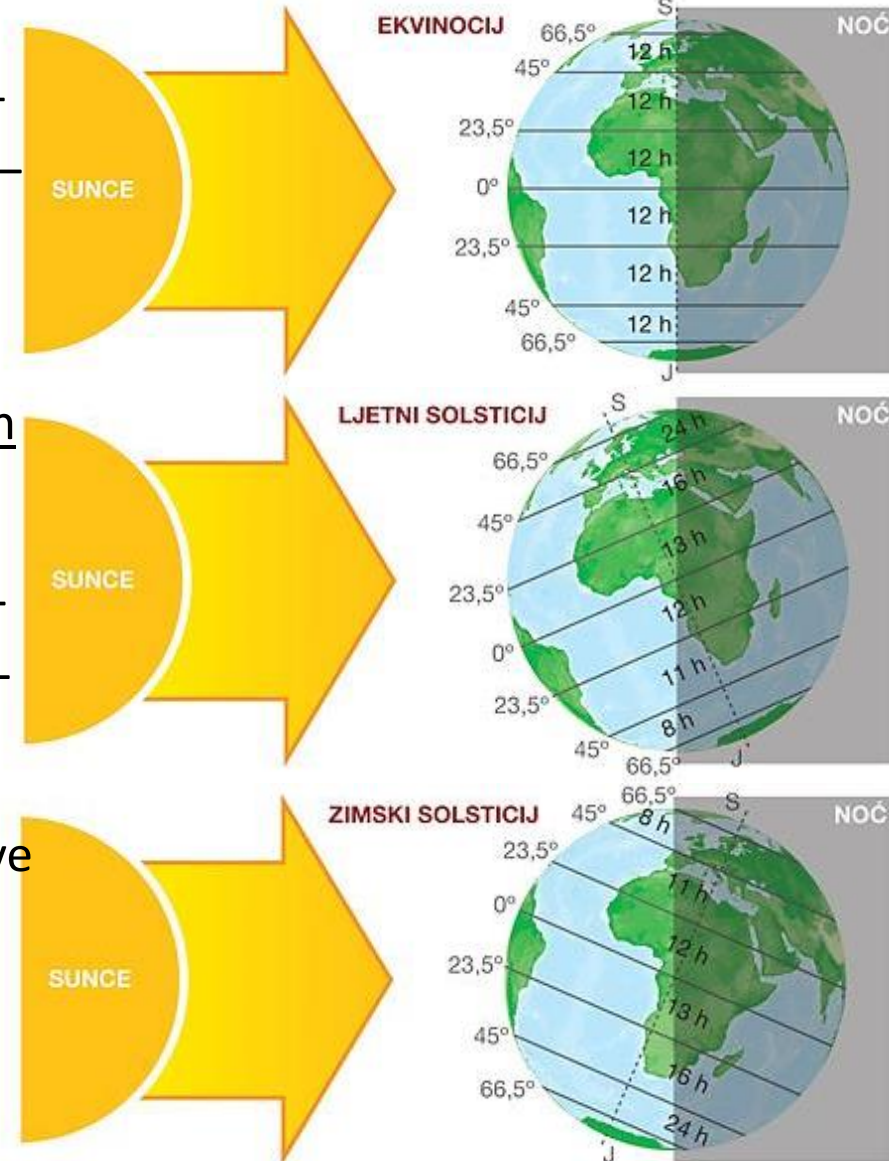
– posljedice revolucije Zemlje su **smjena godišnjih doba, promjena duljine dana i toplinski pojasevi**

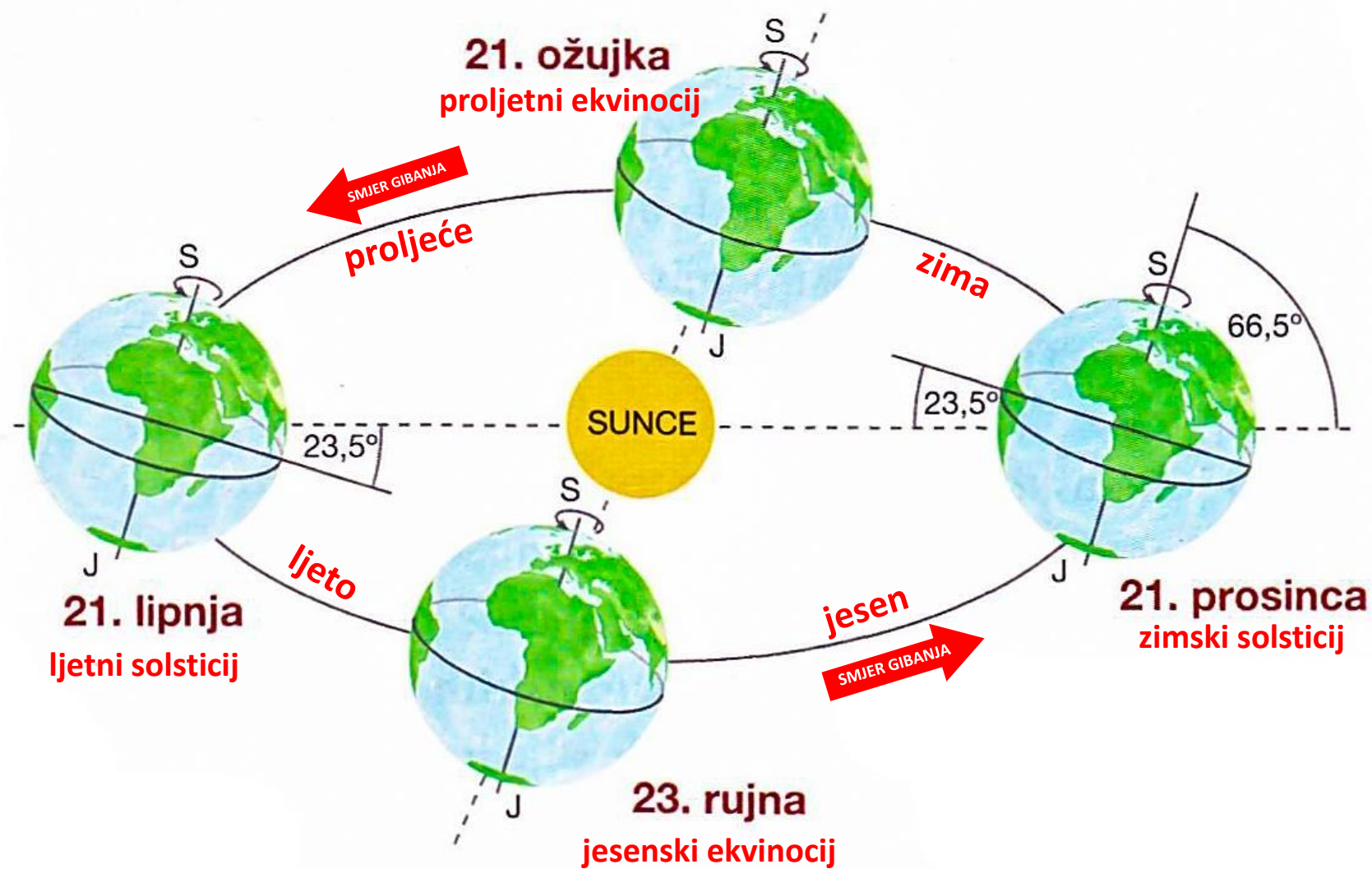
– 21.3. - **proljetni ekvinocij (ravnodnevica)** - Sunčeve zrake padaju **okomito na ekvator** – dan traje 12 sati i postaje duži

– 21.6. - **ljetni solsticij (suncostaj)** - Sunčeve zrake padaju **okomito na sj. obratnicu** – dan najduži ali postaje kraći

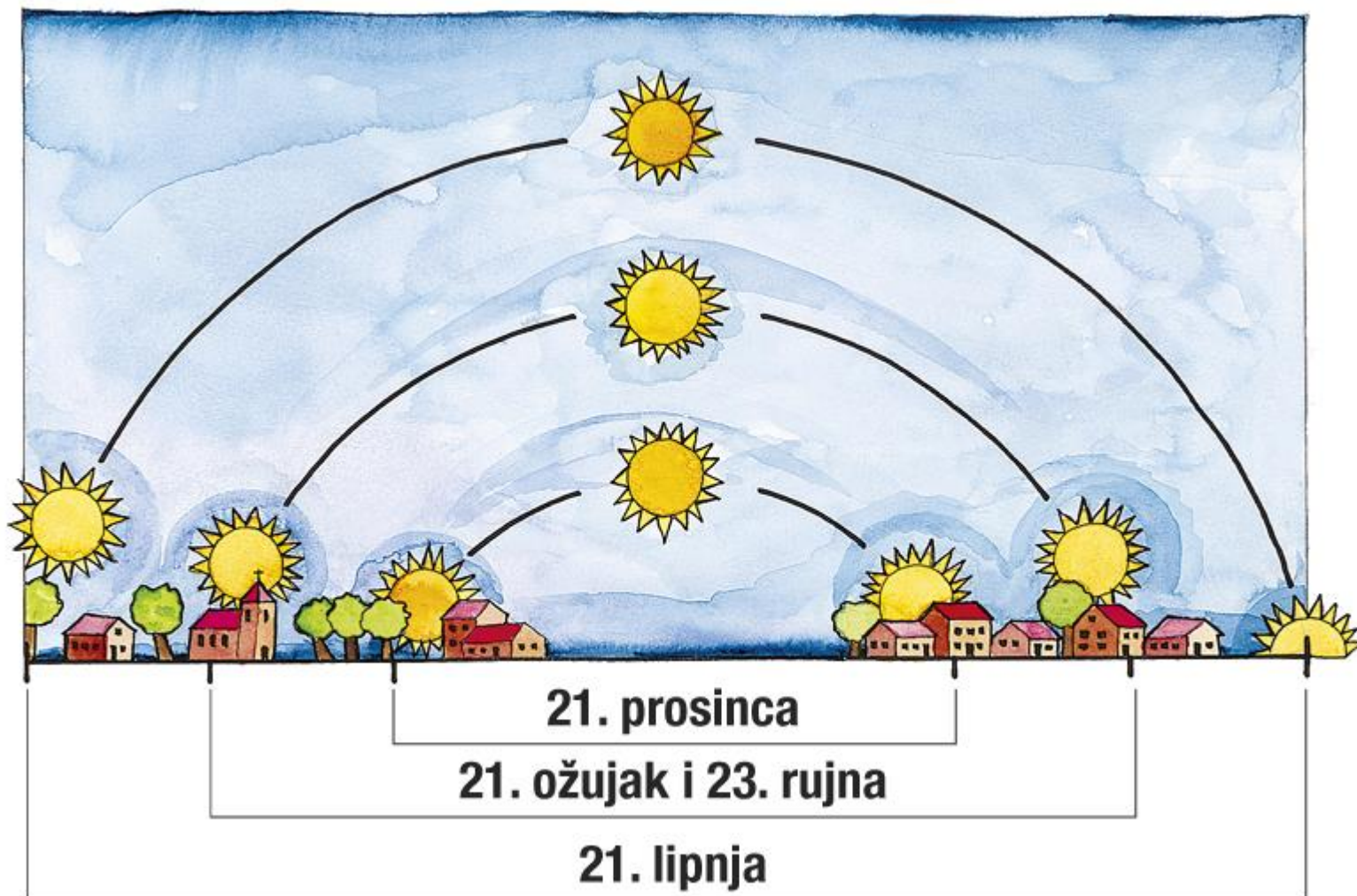
– 23.9. - **jesenski ekvinocij (ravnodnevica)** – Sunčeve zrake padaju **okomito na ekvator** – dan traje 12 sati i postaje kraći

– 21.12. - **zimski solsticij (suncostaj)** – Sunčeve zrake padaju **okomito na južnu obratnicu** – dan najkraći ali postaje duži - Sunce se počinje gibati prema ekvatoru

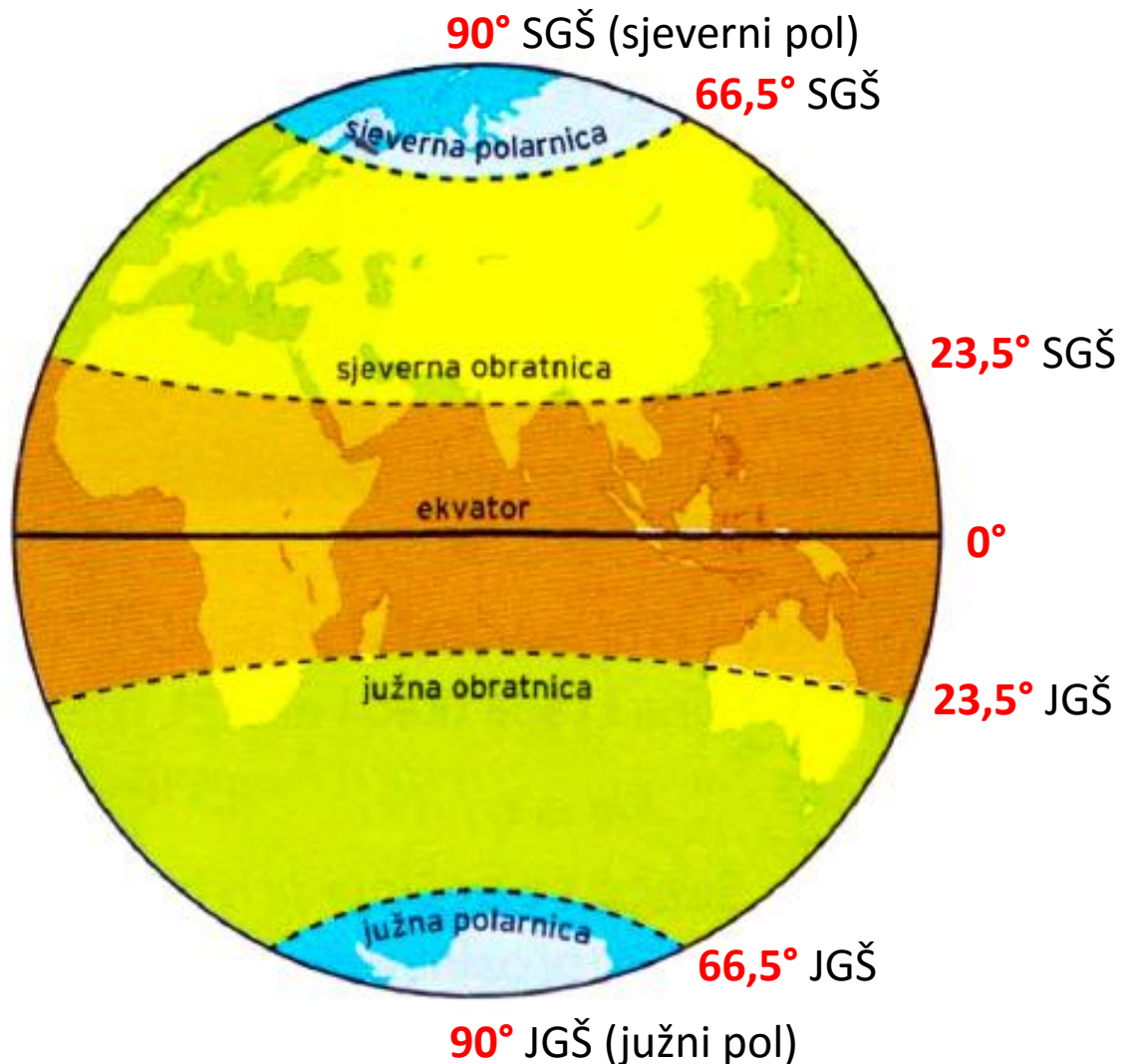

POSLEDICE REVOLUCIJE ZEMLJE

POSljedICE REVOLUCIJE ZEMLJE

- zbog različitog kuta upada Sunčevih zraka razlikujemo 5 toplinskih pojaseva
 - **žarki, umjereni (sjeverni i južni) i hladni (sjeverni i južni) pojas**

KALENDAR

- **KALENDAR** je sustav kojim se tropska godina raspoređuje na dane i mjesece
 - problem kod izrade kalendara jer tropska godina traje **365,24 dana**
- **JULIJANSKI** kalendar (46. pr. Kr.) – Julije Cezar, godina traje **365,25 dana**, a svaka četvrta je prijestupna godina (greška u 2. decimali)
- **GREGORIJANSKI** kalendar (1528.) – papa Grgur XIII., godina traje **365,2425 dana**; također svaka četvrta godina je prijestupna i svaka stoljetna koja je djeljiva s 400 (greška u 4. decimali) – veća točnost
 - gregorijanskim kalendarom se svakih 3000 godina izgubi 1 dan, dok julijanskim svakih 128 godina
 - trenutna razlika je 13 dana između julijanskog i gregorijanskog kalendara
 - većina zemalja svijeta je prihvatila Gregorijanski kalendar dok neke nisu (Srbija, Rusija)

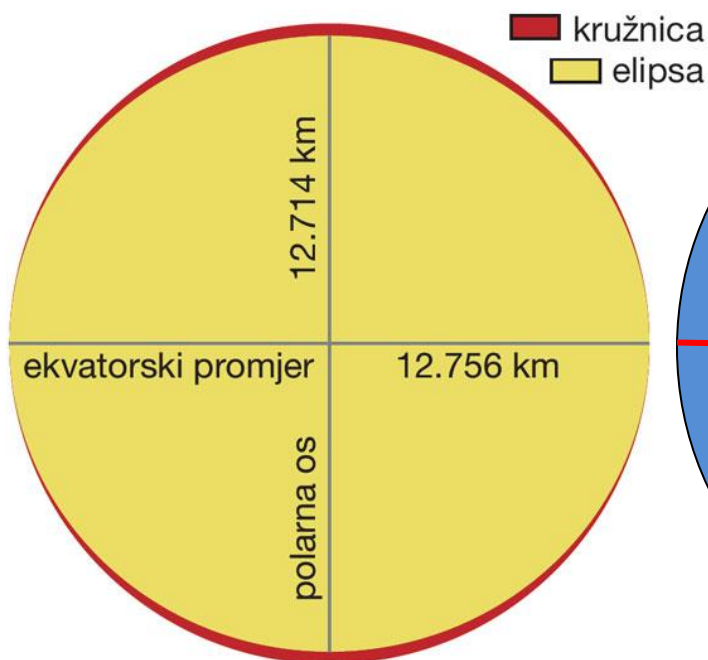
ROTACIJA ZEMLJE

- **ROTACIJA ZEMLJE** - okretanje Zemlje oko zamišljene osi u smjeru **od zapada prema istoku** – traje 24 sata - **SUNČEV DAN**
- brzina rotacije – **1674 km/h** na ekvatoru – smanjuje se prema polovima
- **SUMRAČNICA** – crta koja razdvaja osvijetljeni od neosvijetljenog dijela Zemlje

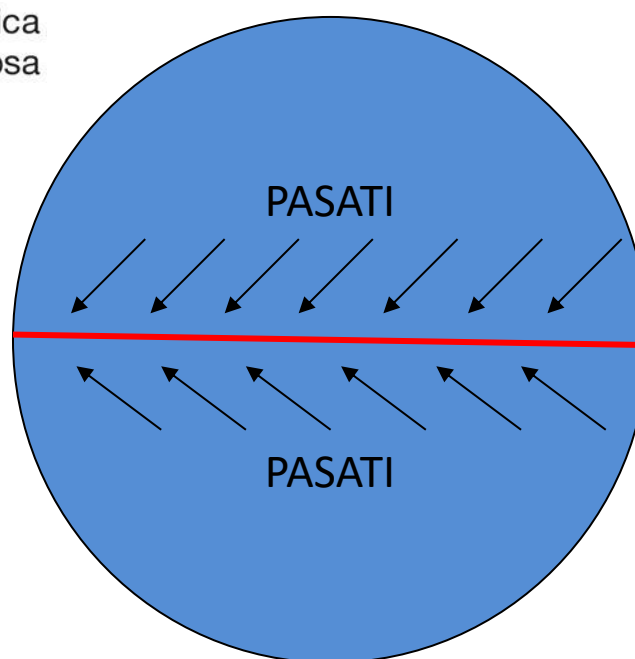

DOKAZI **ROTACIJE** ZEMLJE

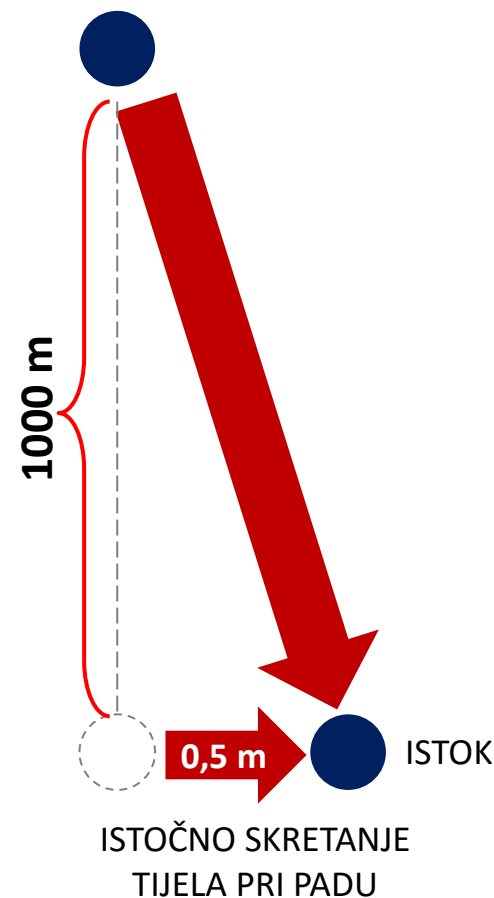
1. posljedica rotacije je **spljoštenost Zemlje na polovima**
2. **Coriolisov efekt** (sila) – pri kretanju od polova prema ekvatoru javlja se otklon **prema zapadu** (pasati i glavni zapadni vjetrovi)
3. **istočno skretanje tijela pri padu** – svakih 1000 m otklon za 0,5 m prema istoku

SPLJOŠTENOST NA POLOVIMA

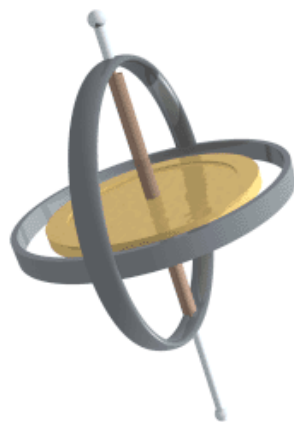
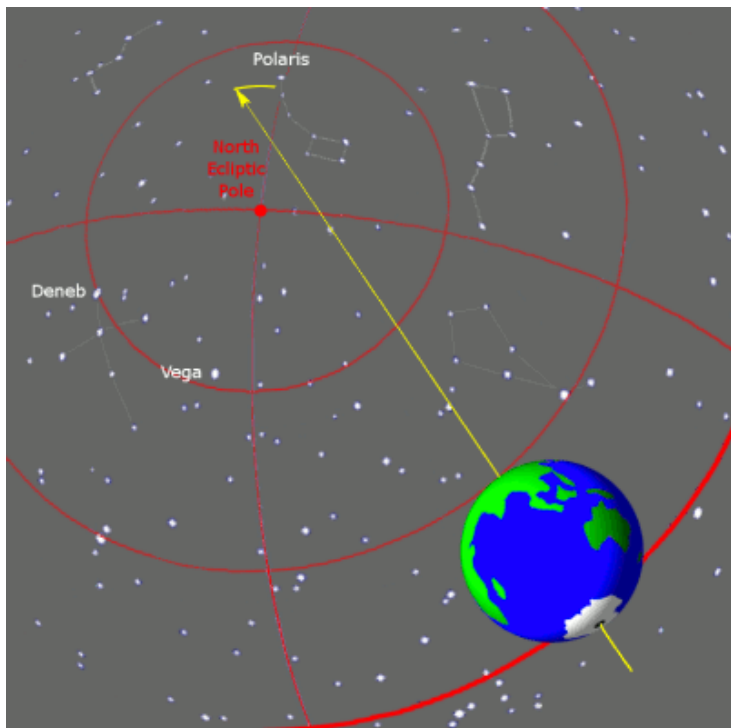
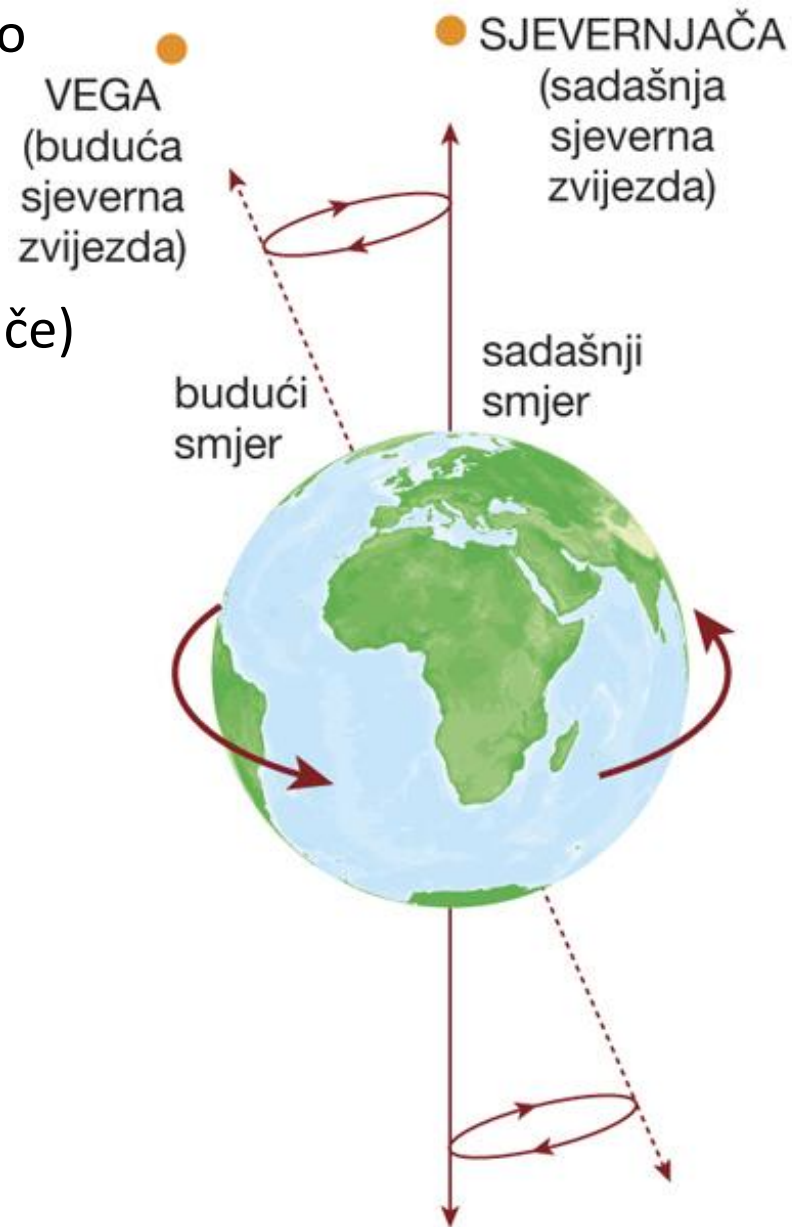

CORIOLISOV EFEKT (SILA)

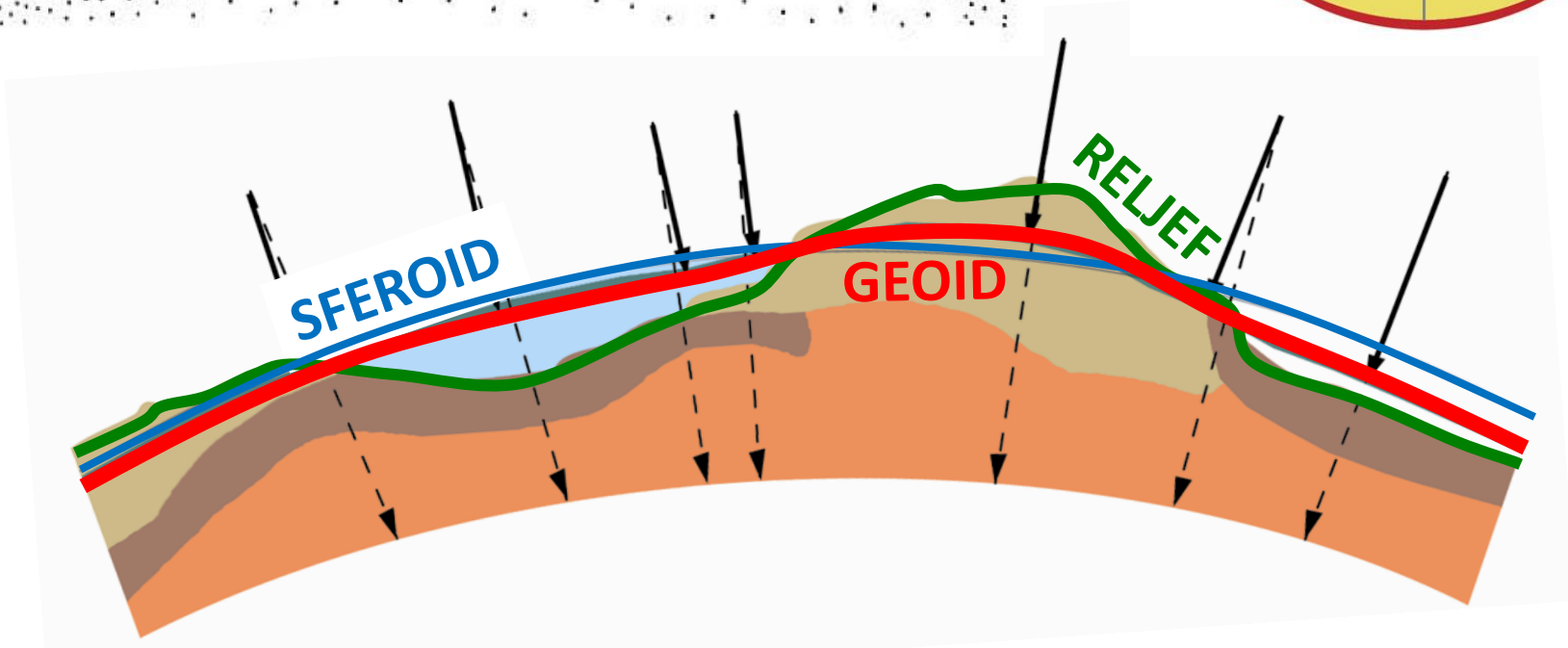
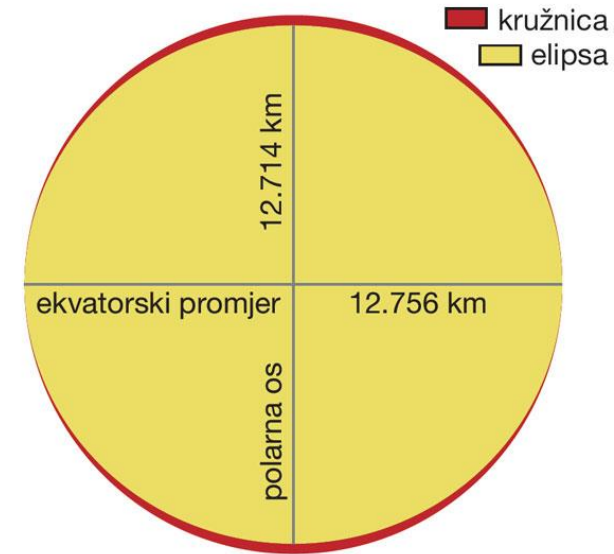
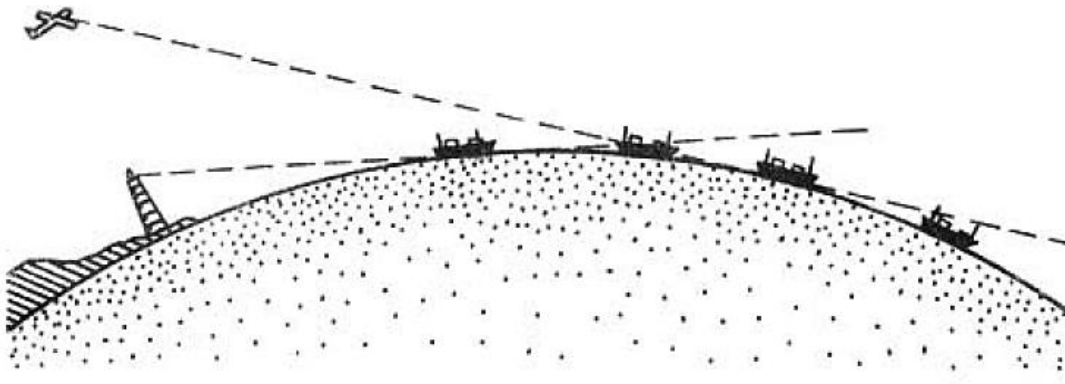
PRECESIJA ZEMLJE

- **PRECESIJA** – Zemlja se na svojoj putanji oko Sunca ponaša poput zvrka, pa na nebeskoj ravnini opisuje **obrnuti plašt stošca**
- posljedica precesije je **promjena položaja nebeskog pola** (položaja zvijezde sjevernjače)
- traje 25 920 god – **Platonova godina**

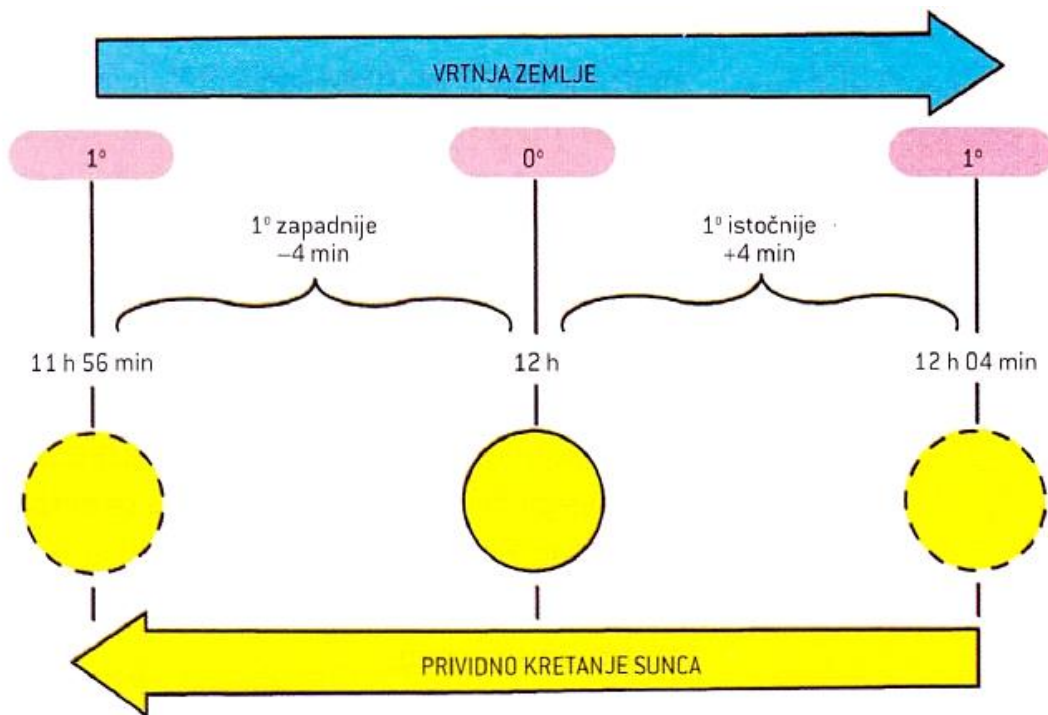
OBLIK ZEMLJE

- Zemlja nije savršena kugla već je spljoštena na polovima
- **geoid** – spljošteni Zemljin oblik

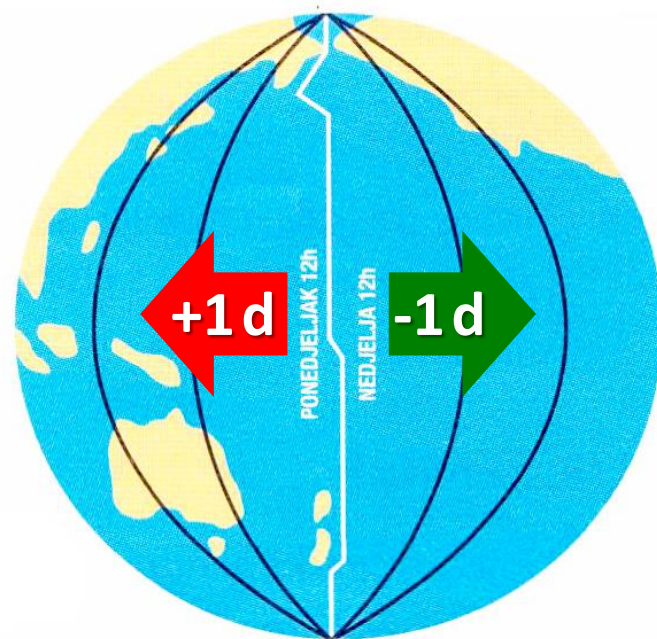
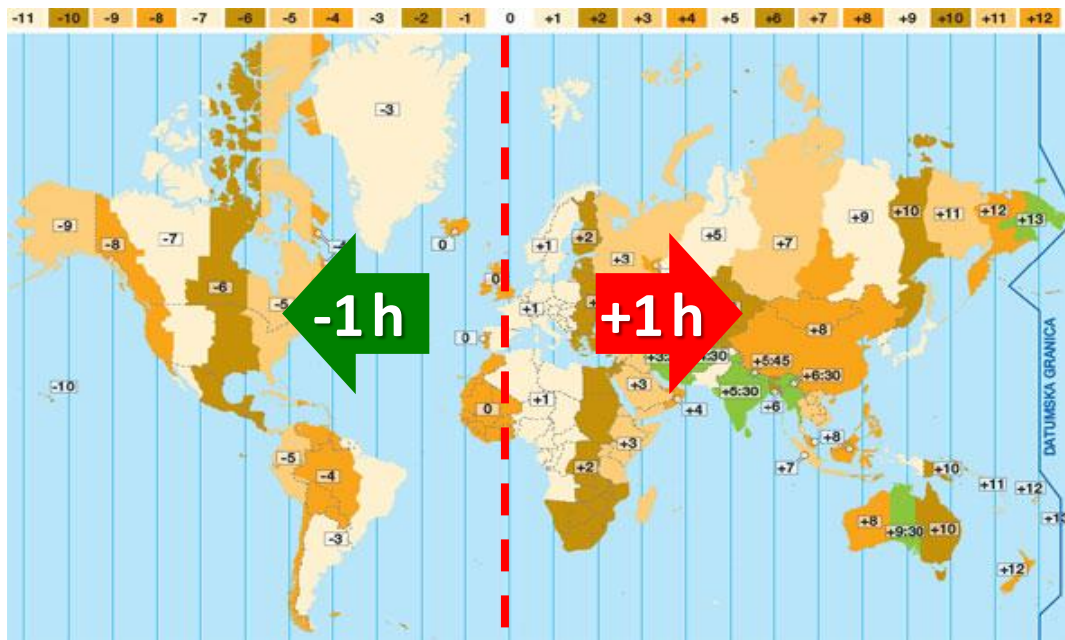
MJESNO VRIJEME

- **MJESNO** ili **LOKALNO VRIJEME** – određuje se na temelju prividnog kretanja Sunca na horizontu
 - u 12 sati Sunčeve zrake padaju okomito (najkraća sjena) na sva mjesta koja se nalaze na istom meridijanu
 - za 1° geo. dužine **prema istoku se dodaje 4 min**, a **prema zapadu oduzima**

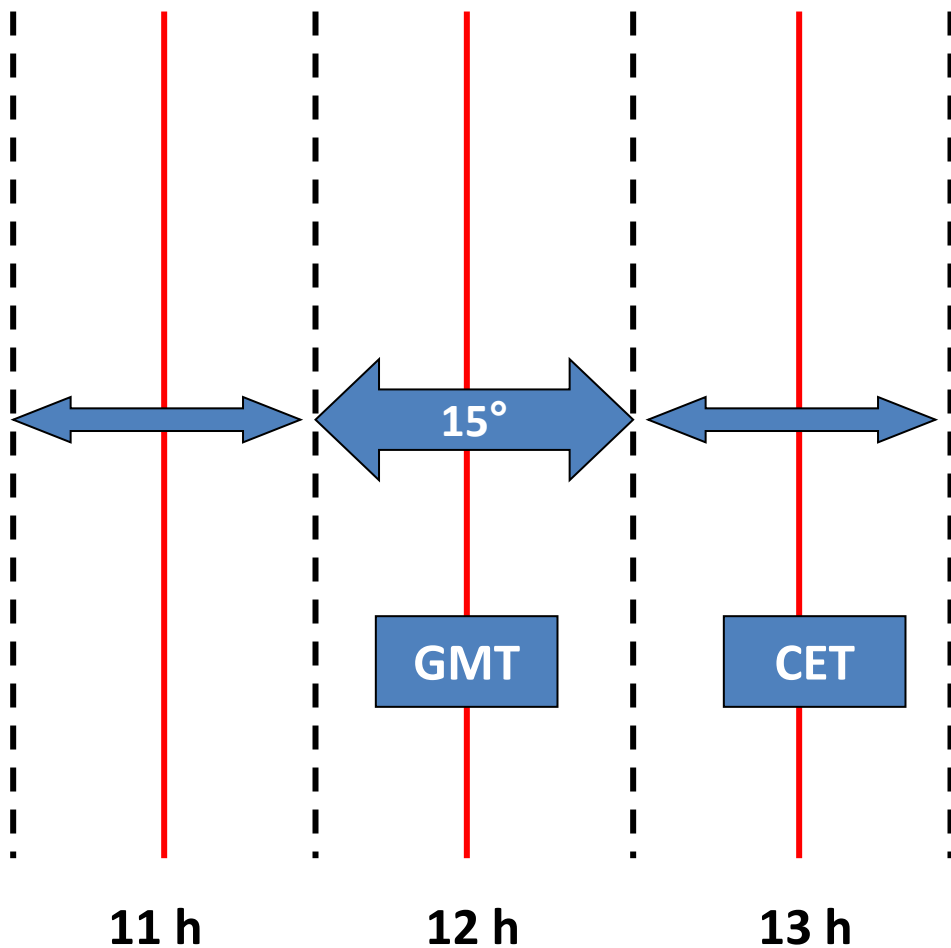
POJASNO VRIJEME

- zbog praktičnosti, krajem 19. st uvodi se **POJASNO** ili **ZONSKO** vrijeme
- Zemlja je podijeljena na **24 vremenske zone** (pojasa) **po 15° geo. dužine**
- početni meridijan (nulti) prolazi kroz zvjezdarnicu **Greenwich (London)**
- **DATUMSKA GRANICA** – dogovorna linija na 180° geo. dužine
 - putujući u smjeru **zapada oduzimamo 1 sat**, a u smjeru **istoka dodajemo 1 sat** svakih 15° geo. dužine
 - prelazeći datumsku granicu pomičemo jedan **dan unaprijed** (s istoka na zapad) ili jedan **dan unazad** (sa zapada na istok)

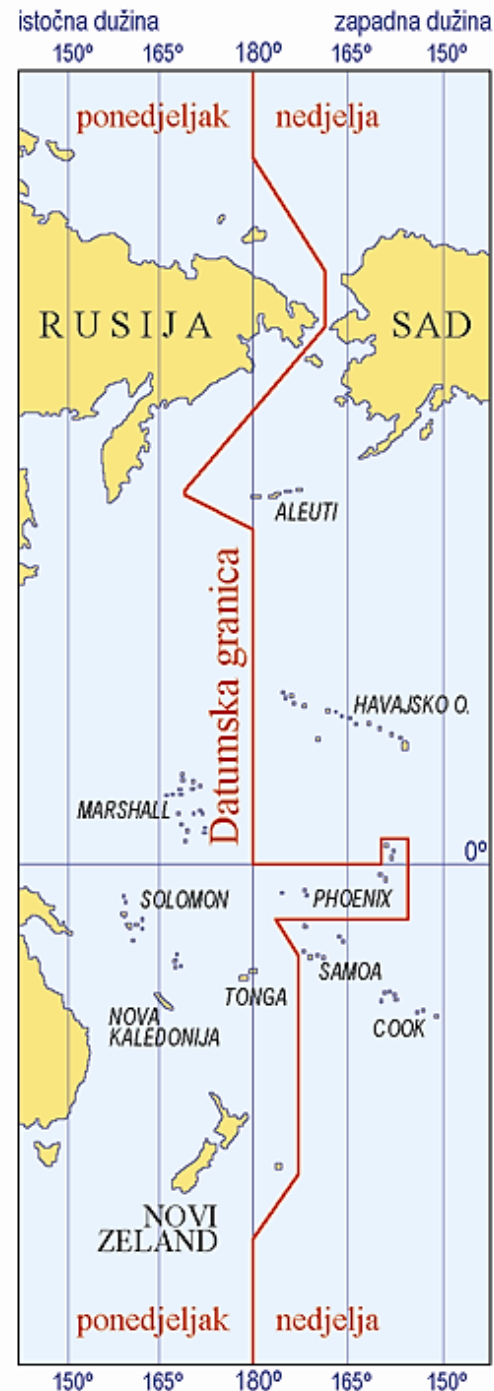

22,5°Z 15°Z 7,5°Z 0° 7,5°I 15°I 22,5°I

GMT – Greenwich Mean Time

CET – Central European Time (ili srednjoeuropsko vrijeme SEV)

SPOMENIK POČETNOM MERIDIJANU U GREENWICHU (središnji meridijan GMT-a)

SPOMENIK 15. MERIDIJANU NA OTOKU PAGU (središnji meridijan CET-a)